

žalo.", čo tiež niečo hovorí o charaktere týchto prednášok.

Sara Parkin, environmentalistka z Veľkej Británie, na skromnom priestore podala relatívne obsiahly úvod do zeleného myslenia. Predložila alternatívne koncepcie vývoja a načrtla cesty, ktorými by sa mohla spoločnosť uberať tak, aby sa predišlo hroziacemu ekologickému kolapsu. Základom jej "ekonomiky pre zaplnený svet" je zelený model ekonomického rozvoja, ktorý možno zaradiť medzi teórie nového smeru ekonomického myslenia, nazývaného aj "nová ekonómia". Zelený model ekonomického rozvoja je založený na minimalizovaní vstupu energie, maximálnom udržiavaní všetkých vstupov v kolobehu nového a nového spracovania a na minimalizovaní výstupu, ktorý z kolobehu odchádza ako odpad. Model, ktorý je základom fungovania dnešných ekonomík, je postavený len na meraní jediného článku reťazca - produktu. Ekonomika funguje lepšie, ak sa produkuje viac a horšie, ak sa produkuje menej. Zvýšenie výsledného produktu znamená vložiť viac energie a surovín pri vstupe a nevyhnutne získať viac odpadu a znečistenia pri výstupe.

Z hľadiska zmeny fungovania súčasnej ekonomiky považuje Sara Parkin za dôležité aj alternatívne meranie vývoja spoločnosti, použitie rôznych alternatívnych ukazovateľov, najmä takých, ktorými sa dá sledovať stav životného prostredia na lokálnej úrovni.

K medzníkom vývoja zeleného myslenia na Západe patria podľa nej také myšlienkové systémy, ako napr. * Herodotovo poňatie prirodzených systémov ako sebaregulujúcich systémov, * Huttonovo chápanie Zeme ako jedného makrokozmu, * prístup k prírode indiánskeho náčelníka Seattla, * Suessovo zavedenie a používanie pojmu biosféra, * Vernadského pohľad na život na planéte ako na jeden celok, riadený samotným životom, * Einsteinovo chápanie sveta ako jedného nedeliteľného celku, * Car-

sonovej vplyv chemikálií na životné prostredie, * Lovelockovu hypotézu Gaia, * Naessovu biocentrickú humanistickú filozofiu.

K zelenému mysleniu patrí podľa Sary Parkin aj Georgescu-Roeganova koncepcia entropie v ekonomickej teórii, identifikácia limitov rastu ľudskej aktivity v rámci konečného sveta, ktorú popísal Ehrlich a autori Rímskeho klubu, alebo nová ekonómia ekonómov združených okolo Hermana Dalyho.

Sara Parkin rozoberá aj príčiny vzostupu a pádu zelených hnutí a potrebu vypracovania zelenej stratégie pre zelenú politiku. Za základné zložky zelených hnutí považuje hnutia za životný štýl, nátlakové skupiny, individuálnych spriaznencov a zelené politické strany.

V druhej prednáške sa český sociológ a ekolog Jan Keller zaoberá negatívnymi dôsledkami pragmatického myslenia a konania na životné prostredie. Za obzvlášť nebezpečný preň považuje pragmatizmus v ekonomike. Vzťah ekonómov k ekológii ilustruje takto:

- O prírode uvažuje ekonóm ako o prírodných zdrojoch, podriaďuje ich rovnakým kritériám ako ktorékoľvek iné zdroje a orientuje sa teda podľa ich ceny.

- Vždy existuje problém voľby, nijaké ciele, teda ani ekologické, nie sú absolútne nadradené iným cieľom.

- Je pravda, že ekonomické subjekty môžu podceňovať budúcnosť, resp. môžu nedostatočne predvídať budúce zmeny. Ekonómovia preto odporúčajú počkať si na budúce ceny.

- Ekonóm si nedokáže predstaviť dôvod oceňovania nevzácného zdroja.

Podľa Kellera pragmatizmus celkom programovo z našich úvah vylučuje úvahu o dlhodobějších dôsledkoch nášho konania. Iba nám radí počkať si na tieto dôsledky, čo zatiaľ, bohužiaľ, všetci robíme. Pragmatizmus nemôže inak, než sa snažiť neustále vyčíslovať nevyčísliteľné. Pragmatizmus celkom bežne porovnáva neporovnateľné. Predovšetkým pritom zamieňa dve celkom rozdielne formy bohatstva: bohatstvo prírodné a človekom umelo vytvorené.

V tretej prednáške sa Dieter a Johanna Bricke, aktivisti zelenej politiky v Nemecku, známi i na medzinárodnej úrovni, zaoberali históriou zelenej politiky a zelených hnutí, pričom obsiahli celú škálu praktickej zelenej politiky.

Posledný príspevok v zborníku patrí poprednej českej sociologičke Hane Librovej. Oboznamuje so závermi výskumov dobrovoľnej skromnosti. Dobrovoľnú skromnosť považuje za priaznivú zmenu v spôsobe života ľudí z hľadiska šetrného prístupu k životnému prostrediu. Výsledky svojich skúmaní, ktoré podrobnejšie prezentovala v knihe Pestří a zelení, poukazujú na málo známe, avšak závažný trend zmeny hodnotových orientácií.

Zborník prednášok Spoločnosť, ako keby na človeku záležalo, na pomerne malom priestore podáva základy zeleného myslenia a politiky v populárnej podobe, môže pomôcť pri profilácii a činnosti zelených strán a hnutí na Slovensku.

Ivan Klinec

Eurodiár

Nebýva zvykom recenzovať na stránkach tohto časopisu diáre a kalendáre. Ak v tomto prípade robíme výnimku, je to preto, že EURO-DIARY/EURO-AGENDA 1995, ktorý vydala Rada Európy k Európskemu roku ochrany prírody, je aktuálnym

vademékom či stručným "what is what" v európskej ochrane prírody.

Predhovor k tejto esteticky veľmi pôsobivej publikácii napísali traja vysokí funkcionári Rady Európy: Daniel Tarschys, Ferdinando Albanese a Jean-Pierre Ribaut, pričom najmä slová druhého z nich sú priam osobným vyznaním. Riaditeľ Odboru prostredia a miestnych správ RE tu píše, že

preňho je popri mnohých iných výzvach ľudstvu na prelome tisícročia absolútnou prioritou ochrana biosféry pred degradáciou a nerovnováhou, ktorá ovplyvňuje jej funkcie. Politiku, ktorá ochranu prírody redukuje na vytváranie chránených území, možno porovnať so stavaním katedrál v púšti. "Nesmieme zabúdať, že sme súčasťou prírody a z toho pre nás vyplýva zvláštna zodpovednosť."

Každá dvojstrana prináša popri kalendárových údajoch profil jednej z európskych krajín (chýbajú symbolicky iba Srbsko-Čierna Hora a Bosna-Hercegovina) vo vzťahu k fyzicogeografickým a ekozozologickým hodnotám, doplnený výstižnou farebnou fotografiou. Keďže počet týždňov v roku je ešte stále vyšší ako počet európskych štátov, v záverečnej časti diára sú prezentované dôležité medzinárodné dohody (10). Okrem toho sú vložené charakteristiky a vhodné tematické obrázky k aktivitám významných inštitúcií a organizácií v európskej ochrane prírody (UNEP, UNCSD, EU, UNESCO, FAO, GEF, IUCN, WWF, Greenpeace, Birdlife, EEB, CIC a FACE a i.).

Záver tvorí príloha znovu prezentujúca všetky európske krajiny podieľajúce sa na ENCY, teraz však v predpísanej štruktúre: údaje o národných organizáciách zodpovedných za ochranu prírody, národnom koordinátorovi strediska NATUROPA, predstavuje aj najvýznamnejšie legislatívne normy, existujúce "červené databázy", adresy najvýznamnejších mimovládnych ochranných organizácií (za SR sú uvedené 2, za ČR 1) a adresy redakcií významnejších periodík (SR 4, vrátane nášho časopisu, ČR 3).

Publikácia teda predstavuje vitálny zdroj prehľadných informácií z oblasti európskej ochrany prírody, navyše pôsobivo ilustrovaný. Napriek tomu, že ide o diár na rok 1995, učíte i dlhé roky ostane v knižniciach svojich užívateľov.

Mikuláš J. Lisický

Mince a známky k ENCY '95

Pri príležitosti Európskeho roku ochrany prírody vydalo Ministerstvo dopravy, spojov a verejných prác dňa 28. 2. 1995 tri príležitostné poštové známky s vyobrazením chránených rastlín Slovenska (3. s. obálky).

Horcokvet Clusiov (2 Sk), najkrajší horcovitý druh rastie od pahorkovitého stupňa (Slovenský kras) až po najvyššie polohy v Belianskych Tatrách. Je to úplne chránený druh, na mnohých lokalitách už vzácný.

Poniklec slovenský (3 Sk) je západokarpatský endemit. Rastie na vápencových skalách v podhorských a horských oblastiach, patrí k úplne chráneným, veľmi ohrozeným druhom.

Rumenica turnianska (8 Sk) rastie v Slovenskom krase v okolí obce Turnianske Podhradie (chránené náleziško). Patrí do kategórie endemických druhov úplne alebo takmer úplne viazaných na územie Slovenska, je zaradená do Červenej knihy IUCN.

Autorkou výtvarných návrhov známok je akad. maliarka Kamila Štanclová, rytiny vytvoril František Horniak a vytlačila ich Poštovní tiskárna cenin, a. s., Praha rotačnou ocelotlačou v kombinácii s hĺbkotlačou.

So sériou známok vyšli 2 obálky prvého dňa vydania spolu s pečiatkami. Rytiny FDC vytvoril Rudolf Cigánik, akad. mal.

Národná banka Slovenska vydáva v tomto roku už druhú mincu s prírodným motívom (prvú sme reprodukovali v čísle 2/1995), tento raz k Európskemu roku ochrany prírody. Pretože v čase uzávierky tohto čísla pamätná strieborná minca v nominálnej hodnote 200 Sk (hmotnosť 20 g, priemer 34 mm, 750 Ag/1000) ešte nebola vyrazená (mala by byť daná do obehu koncom júla), uverejňujeme jej sadrový návrh. Autorom víťazného výtvarného návrhu je Miroslav Ronai.

Marta Ciranová

